

ДІЛО

Виходить щоденно передполуднем

<p>РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пав. Конто пост. шк. 143.322</p> <p>Адреса для телеграм: — „Діло“, Львів —</p> <p>Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем Рукописи не звертаються.</p>	<p>ПЕРЕДПЛАТА: Місцеві: в кр. 1.50 год. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7.50 л., Німеччині 7.50 м., Швейцарії 5 ш. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7.50 л., Австрії 7.50 ш. — Зайти адреси і год.</p>	<p>І СПРАВИ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ</p> <p>ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.</p>
---	---	--

Положення в СРСР.

Варшава, 12. серпня 1926.

На основі вісток з СРСР, політичні круги одніють тамошні положення так: Хоча в СРСР без сумніву відбувається еволюція в лоні комуністичної партії, то однак нема тепер даних до того, щоб комуністичний устрій мав заломитися. Більшість під проводом Сталіна хоче опертися на селянській масі, коли можливим Зіновєв заступає напрям комуністів ортодоксів, що опираються більше на міськомуністичну пролетарію. Одночасно зауважується цікавий напрям серед молодих комуністичних діячів, між якими слабеє рух інтернаціональний, а натомість поширюється патрістичний російський напрям з антисемітськими тенденціями.

Не зважаючи на успокоюючий реферат Уншлихта, який він виголосив на поширеному засіданні політбюро, побоювання перед грядучими подіями серед правлячої біль-

шости існують далі. Атмосфера піднесена головно ізаа суперечних вісток з України. Зачувати, що навіть офіційні повідомлення, які приходять до ради народних комісарів, є з собою суперечні і не дають виразного образу ситуації, яка витворилася на полудні. Кажуть, що бунти на Правобережжю, в яких крім відділів червоної армії брали участь і селянські маси, досі в шлості не ліквідовані.

Постанова відложити з'їзд рад союзних держав і всесоюзної ради викликала гостре невдоволення. Найбільше невдоволені опозиційні групи. Представники опозиції хочуть вислати збірне письмо до президії політбюро, в якому вкажуть, що наслідком відложення з'їзду буде далі поширюватися фермент у партійних організаціях і поглиблюватися недовіра між більшістю і опозицією.

Німецька кабінетна рада.

Експозе мін. Штресмана.

Берлін, 12. серпня 1926.

Нині почалося засідання кабінетної ради, присвячене актуальним справам заграничної політики Німеччини.

Міністр Штресман виголосив довші експозе на тему теперішнього міжнародного положення, займався справою зменшення окупаційних військ у Надренії і справою приступлення Німеччини до Союзу Народів. Представниками Німеччини в комісії для реорганізації Союзу Народів будуть німецький амбасадор у Парижі фон Геш і мін. директор Гавс. Становище Німеччини до комісії не змінилося. У справозданні, присвяченім засіданню ради міністрів, „Фос. Цтг.“ зазначає, що німецька делегація не

поїде до Женеви доти, поки не одержить офіційного повідомлення, що вибір самої лише Німеччини на постійне місце в Раді Союзу Народів не підлягатиме сумнівам.

У внутрішньо-політичних справах рада міністрів займалася справою безробіття. Зате комуністичний „Вельт ам Абенд“ довідується, що рада міністрів радила виключно над справами загр. політики, а саме над спробами німецько-французького зближення, підтриманням франка німецьким банком, які над справою концесій, які Німеччина має дістати в заміну за приступлення до Союзу Народів. На думку „В. ам Абенд“ ріжніші в уряді щодо цих справ є дуже значні.

Спільна нота до Болгарії.

Софія, 12. серпня 1926.

Представники Югославії, Румунії та Греції вручили 11. серпня болгарському міністрові закордонних справ збірну ноту своїх урядів. Нота підкреслює бажання адержати добрі взаємини з Болгарією, однак рішучо звертає увагу болгарському уряду на діяльність революційних комітетів, які існують під ріжними назвами. На думку інтенсивуючих урядів слід зробити кінець шкідливій діяльності тих комітетів. Для того уряди ці домагаються: 1) щоб болгарський уряд

поручив своїм граничним властям сповняти свої обов'язки не лише згідно з вимогами добрих сусідських взаємин, але також згідно з приписами граничного регуляміну, 2) щоб болгарський уряд поробив строги зарядження, аби перешкодити діяльності згаданих організацій.

Болгарський міністр закордонних справ заявив, що приймає ноту до відома і що відповідь у відповідний час після закомунікування ноти урядові, який її перестудіює.

Концентрація військ на границі.

Софія, 12. серпня 1926.

Вручена мін. закорд. справ збірна нота Югославії, Румунії й Греції зробила в Софії добре враження. Цеке занепокоєння викликало домагання ліквідувати македонські організації і замітка, що нота є останньою пересторогою.

Часописи довідуються, що на границі вислано більш військові відділи, котрі мають заняти граничну полосу. Граничні станції одержали строгий приказ, щоб нікому не дозволяли переходити границі. Скликано на 12. ц. м. засідання ради міністрів.

Болгарський король у през. Масарика.

Братислава, 12. серпня 1926.

Болгарський король Борис, що приїхав до Пішан, відвідав свого батька Фердинанда. Описав в Топольці візиту през. Масарика. Ка-

жуть, що відвідини у през. М. є політ. характеру, бо М. закликав телеграфічно Бенеша. Розмова торкалась балканського конфлікту.

СРСР. і американські довги.

Відень, 12. серпня 1926.

„Н. Вр. Тблт.“ повідомляє з Нью-Йорку, що радянське неофіційне представництво в Вашингтоні повідомило американський уряд, що СРСР готов управити свої довги в Америці, коли супроти СРСР примінять ті самі принципи, які примінено супроти інших задовжених держав. Часопис зазначає, що колиб управити справи довгів, відпаде одна з найважливіших перешкод визнання СРСР. Злученими Державами.

Перед по ізненням вугляної кризи в Англії.

Лондон, 12. серпня 1926.

Прем'єр Болдуїн вернув сьогодні до Лондону, щоб відбутися нараду з урядовою вугляною комісією. Є надія, що у висліді понеділкової наради делегатів вуглекопів їх виконавчий комітет дістане повноваження на переведення переговорів з урядом і таким чином вугляна криза закінчиться би вже в найкоротшому часі.

Франція зменшить число окупаційних військ.

Париж, 12. серпня 1926.

„Матен“ повідомляє, що Бріан заявив німецькому амбасадорові у відповідь на німецький меморіал, що Франція готова піти на руку німецьким бажанням щодо зменшення числа окупаційної залоги під умовою, що Німеччина перестане займатися протифранцузькою пропагандою в Надренії і не буде переслідувати надренського населення, яке ставиться прихильно до Франції. Французькі залоги мали б бути зменшені на 10.000 людей до загального числа 50.000 воєнків.

Чесько-польський ветеринарний договір.

Прага, 12. серпня 1926.

Ветеринарний чесько-польський договір у справі імпортної худоби з Польщі до Чехословаччини ратифікований. Передбачують, що договір увійде в життя 21. ц. м.

Редукції в П. К. О.

Варшава, 12. серпня 1926.

П. К. О. предлужила міністерству скарбу виказ осіб, усунених з уряду від хвилі уступлення Ліндого до 10. ц. м. Виходить, що в тому часі усунено з уряду 95 осіб, в тім числі 15 осіб зі становищ управителів. 20 осіб зредуковано — як кажеться у виказі — ізаа недостатків довіри аластей до них. Все те люде на поважних становищах. Слід додати, що перенесення в стан спочинку не перериває дисциплінарних доходжень і залежності від їх вислуду емеритури дотичним особам або будуть відібрані, або далі виплачувані.

Біржа.

Гроші.

Валютна біржа без зміни. Долари в приватних оборотах слабі, при курсі 905, 904.

Збіжжя.

Положення на загаль без зміни. Подача й даліше сільна, худобини у шматки. За вишкою жита, котрі аде жується на доперішньому ріані, ціни даліших збіжжяків. Тенденція знижкова адержується даліше. Настрий вишкодаючи. Овес 25—24.50.

По старому, по давньому?

Львів, 13. серпня 1926.

В загальному вказали ми вже, наскільки дозволив нам пресовий прокуратор „уряду моральної санаші“, на морально руйнівну шкільну політику та на імперативні обов'язки санаторів. Радикально змінили страшний істнующий стан в шкільництві, особливо на українській і білоруській території — це перше, основне завдання уряду, що виніс прапор моральної санаші.

Якже сповняє те своє завдання уряд, як здійснює свій обов'язок, що випливає як із субективної — так сказатиб — своєї натури, так і об'єктивних вимог безкомпромісової хоч би примітивної справедливості? Міністр освіти проф. Суйковський був досі дуже скупий на слова. Він заявив, що поки що не обзаймований зі справами, що не може нічого обіцяти, а на всякий випадок мусить цупко держатися законів проф. Ст. Грабського, ухвалених реакційною більшістю польського соїуму. Нічого не обіцяючи, він всетаки обіцяв здержати „утраквізацію“ тих кількох псевдо-українських середніх шкіл, що ще блимають на оляновому небозводі нашого лихоліття. Він годиться теж, щобі всесвітній історія й географія були подавані у викладачній мові школи. Але мусить зберігти польський виклад у тав українських школах для таких предметів, як історія Польщі і відомости про сучасну Польщу; мусить зберігти теж польське урядуння в українському шкільництві і то не лише в державному, але і в приватному, на який держава з грошей українських податників не дає ані одного сотика, не зважаючи на прийняті нею обов'язки трактатом про охорону нац. меншостей.

Теперішній міністр проф. Суйковський, коли ще не мріяв про те, що буде міністром і що нестиме на собі велику частину „морального“ тягару республіканської Польщі, написав гарну книжку під назвою: „Polska Niepodległa“. Розглядаючи шкільництво в незалежній Польщі і важко нарікаючи на переслідування перед війною польського шкільництва царськими чиновниками, додає він таку характеристику нотку, яку подаємо в оригіналі (стор. 205):

„Jak widać z cyfrycznymi rozróżnieniami przeliczeń, że w tych szkołach polskich, po bawionych w wieloletnich praw państwowych, cała geografia i historia miały być wykładane po rosyjsku przez nauczycieli prawosławnych“.

Отже те, що з польським шкільництвом робила царська Росія, називав проф. Суйковський „вершком цинізму“. А як назве польський міністр освіти Суйковський те, що республікансько-демократична Польща виробляє з українським шкільництвом — і то після найбільшої в історії світа війни і після кровавої ратифікації права нації? А хібаж польські шкільні закони не є вірною, а може навіть переборщеною копією російського „вершка цинізму“?

В справі всенароднього шкільництва й його повної деащасті на українській території мін. Суйковський теж безрадні розвів руками. Мовляв, він і рад би був щось поправити, але... закони проф. Граб-

чимало праці, щоб їх розпознати.

— **Контрабанда.** У Львові відкрито цілий склад з крамом, що вивозив контрабандою з чужини. Мав його Ізраїл Пінес при вул. Сикстуській 31., аматор шовків та мережок, до спілки з Вахтлем. — Зате в Ситишині у прикордонній селі Залуче знає спілка з «необіжненою порукою» пачкувала кримпальну сахарину.

— **Свідчилися циган своїми дітьми.** Варшавський соціалістичний «Роботник» передає в числі з 11-го п. м. інформації з С. Р. С. Р. починаючи так: «Львів, 10. серпня. «Газета Поранна» приносить звістку з Москви... Ці звістки йдуть так само з Москви, як усі сайтові сензацийні львівської преси йдуть з Мадриду, Венесуели або Малайських островів. 100 процент з цих відомостей може замістити надпису таких славних міст над статистичні мати один-однісікий, але правдивий: «Відень»».

— **Пшибишевський у нужді.** Дуже характеристичний у приватний лист Пшибишевського, який з Закононого дяку польському союзові в Шкаго за 223 дол., присланих йому як гоцорар за виставу його неси, зорганізованої там артисткою Семашковою. Читаємо там: «Нинішній видавець нічого не купує, бо нічого не продає — і тому я потрап у становище, з якого не маю ніякого виходу, а не можу собі уявити, що я зробив би, якби не наша шляхетна ратушкова акція... Нині, коли в Польщі дуже важко позичити 10 дол., трошки гроша, щоб можна підтримувати сильно надшарпане здоров'я...» Так пише один з найбільших польських письменників, якого імя залишилося в історії польської літератури поруч Виспянського, Жеромського і Каспровича.

— **З історії Закарпаття.** Одер жуємо таку новину: Перед 70 роками дуже заважало Мадьярам і мадяронам, що в швидкохідній дилемі гр. Андраші знаходиться таке чисто українське слово «Андраші де Красногорка». Тому вони постановили змінити назву того села з «Красногорка», — на «Краснішора». Село Красногорка (а тепер Краснішора) знаходиться на Закарпатті біля Солотвини і сусідує з селом Порогами по стороні Галичини. Наші земляки з Підкарпатської Русі повинні подбати, щоб чеський уряд повернув знов давню назву Красногорка. — Роман Закарпатський.

— **Для риболовів.** Для всіх, що на вакаціях займаються відпочинком спортом ловлі риб, цікавою буде звістка, що саме тепер в Англії та Америці відкрити один новий спосіб як приваблювати риби. До будки приціплюють одчинець парасою так, щоб вона відвернена могла плавати на воді. Парасою кидає тін, а відомо, що тін, коли паде на воду притягає рибу. Коли парасою не допоможе нічого на риб, може придатись літникам чи дощ.

Дописи.

Чортків. (Виступ Наддніпрянського Хору). Після місячного відпочинку в Залішках Наддніпрянський Хор розпочав своє нове турне з концертами і дня 10. серпня виступив з концертом в Чорткові вже під управою нового диригента п. Євсєвського. Дотеперішній диригент п. Котко з хором розійшовся, про що вже була звістка в часописах і це вийде хором мабуть на користь — дарма, що дотеперішні успіхи хору давано мимохіть з особово Котка. Відносини між хором і попереднім диригентом були вже від давня негарні, бо Котко, використовуючи свою позицію диригента та концесіонаря (на його імя була видана концесія на публічні виступи в Польщі) експлуатував своїх членів хору матеріально, а навіть вживався в сферу особистої свободи хористок. Про це все ходили між громадянами лише глухі вістки, котрі до преси не доставалися.

щоб не шкодити самій організації і доброй славі хору. Диригаторські претензії Котка відбивалися також на репертуарі хору, бо п. Котко у своїй зарозумілості заповнював найкращі програми концерта дешево-ефективними творами з роду Давидова «У діброві», своїх «Давидів», Давидовського «Бандури» або «Кобзи», песенко-лисенківських збірок народних пісень, то що. Останніми часами п. Котко не чинив навіть нових творів. Добре сталося, що хор вже розійшовся з Котком і затримав організацію на дальшє, котра має для нас безперечно культурно-виховуюче значення, дякую зразок виконавця народних пісень та мистецьких творів національної музики.

Нова управа хору вже дала доказ належного розуміння виконавчої сторони хору, бо викинула з програми псевдо-мистецькі твори, обчислені на дешевий ефект, не давши, як ті вони публіки подобаються — стоячи на тім, що хор має плекати у широкій публіки розуміння і вироблювати в неї мистецький смак. З мистецького боку хор через зміну диригента не потрапив зовсім і до фактичних рецензій майже всіх фактичних критиків годі щоб було додати. З неслухання в Чорткові річ — співаки: Лисенка до сая Шевченка «Ой діброво темний гаю», Стеценка «Прощайте» та вілком з опери «Тютюлева» — «Туман хлимає лягає». Композитор «Ой діброво, туманний гаю» є вельми нехачка — а проте хор нині її бездоганно зі всіма дивними і дициплярними тонкостями, т. к. що викликав у публіки захоплення і немовляючі одлески — що один доказ на те, що публіка розуміє і правдиво мистецькі твори, коли вони лише належати виконавці.

Важке було би, щоб хор приймав аккомпаніатора і поширив свій репертуар творами наших нових композиторів, котрі без акомпаніменту годі співати. Наше громадянство, що славиться «своєю любов'ю» повинно численною участю на виступах хору дати доказ своєї співзвучності і дати хором згоду перейти кризу, спричинену зміною диригента та продовжати свою культурно-виховуючу місію.

Прихильник хору.

Всячина.

Одна сільська кар'єра. Року 1915 помер у Канаді в Вінніпегу Кирило Генік. Батько його як бутинський шляхтич з Березова нижнього, повіту Ізяславського, ждав від парохам тамошнього, Яніковського, щоб їм дитини при хрещенні було Кирило, але він записав в метрику Кирило. І Березові нижньому живе майже сама сільська шляхта, потімки Запорожці мабуть і батько Кирило будучи молодим і здоровим та власником околиці селі моргової присілки, був також владом в громаді. Як вийти, чуючи свою владу, держав дупко сільських пняк, шинкаря, щоб не розлічували громади. Та його сільна влада не сподобалася шинкарям, і коли він раз вступив до шинку і виняв чарку горілки, упав трупом. Це діалося коло року 1875. Потім прийшов в коломийський суд карний процес за отруєння, провадився довго, та як усі такі процеси за Австрію, скінчився нічим.

Кирило Генік одічив по смерті батька дуже гарний маєток і на ній господарював. Березів нижній має прегарне положення. Кирило був знайомий з Франком, та коли вазнений Австрією Франко опустив тюремні мурі, то зараз запрошував його Кирило до себе в гості на відпочинок. Це тоді належав Березів до коломийського староства. Але староста з Коломиї не давав Франкові спокою і він не міг посидіти на селі, та насолоджуватись поваєю пструтів у Гениківій млінаці. Ко-

ли тільки Франко появлявся в Березові нижньому, зараз швидко провадив його до Коломиї.

Кирило оженився з дочкою о. Ігнатія Цурковського. Вона радо приймала Франка, так, що Франко не потребував журитися харчями.

Але Кирило мав таку владу, що всеке завітало швидко паякувалось йому. Коли по двох літах господарка йому сприяла, вийшла до учительства і був дуже порядним учителем в своїй рідній селі.

Під впливом Франка разом зі своєю обом братами господарями, дбав про те, щоб живити кирд з рух від шинкаря і дикварі, зайнявся торгівлею, заснував крамляні. Так завдався йому в короткі часі покорилося село Коломиїшнина до сити густо скелями.

Довдавшись про нього діанч з Дулібів Ядзавський, порадило йому перебраться місцеву коршину. Зразу йшло все гарно, але згодом і на роботу йому зважалося, а він взяв собі до поміччя якогось Касієвського, котрий хитро і підступно заважалося все діло. Прийшло банкруцтво, а що би рятуватися від ліштва, відступив від інтересу славному Дуликевичеві, котрий мав титул «російського амбасадора», а той ужив його для пропаганди москвофільства. Пан Кирило відпочинив по праці, послухав свого тестя, що найліпшою річєню було би стати священником, а що мав іні 5 клас гімназії учинцем, то почав учити до матурі і зава гімназійну ваттуру, а тоді пішов до кардинала Сильєстра просити приняти його до духовної семінарії, але кардинал відмовився з тої причини, що Кирило був жонатий. — Тоді Генік аступив до поштової служби, де пробув майже два роки. Дуже втішився, коли завався з початком дев'ятдесятих років еміграційна горячка і до Канади. У Вінніпегу треба було урядника, значючого славняськї мови до еміграційного уряду. Там опинився пан Генік на становищі дорядника емігрантам. Він інформовав людей, до якої провінції мають їхати на осілок та корувати ліси.

Коли Генік побув кілька літ у Канаді, то мав намір вертати до Галичини, тай уже наперед виправив свою жінку з дітьми, однаке довадилось, що коломийський суд пошукує його стежними листами за злочин вербування селян до еміграції; завернула жінку з дітьми назад до Канади й уже більше не рухався. В еміграційнім уряді був 17 років, аж з починком світової війни мусів уступитися. Люде казали, що ще кілька літ перед смертю їздив до Тексас, щоб там уладити українську колонію, і перенестися колоністам з Канади в теплішу сторону, але там йому не сподобалося. їздив також на Кубу у тіл самій шлі. Коли повернув до Канади, то уже нававився в дорозі хвороби серця й від тої хвороби помер, проживши 67 років дуже неспокійного життя. Похивав вдовину і шестеро дорослих дітей, одна донька віддала за Англієм у Каліфорнію, инші в Канаді.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський хор під управою Петра Євсєвського у складі 30 осіб виступає:
Субота 14. VIII. Густині.
Неділя 15. VIII. Копичинці. 193 5-2

ДРІБНІ ОГолоШЕННЯ.

ПОКІЙ з цілим удержанням для панночок. Зголошення письменно або устні в Адміністрації під «Спокій» 230 1-3

МЕБЛЕВИХ СТОЛЯРІВ, кваліфікованих до робіт форміювання (і будівельних) пошукує Д. Сімонович в Станіславові. 229

ПОШУКУЄТЬСЯ сільських-Українців до добре просперуючої ресторації на провінції (поштове місто). Зголошення в Адміністрації «Ліла» під «Ресторація» 231

СТАНЦІЯ для учеників або учениць хатчим. Оліка солідна, фортепіано з до м. Зголошення приймає з честию в Черевко, пл. с. Духа, кім. Б. 230 1-2

В СОКАЛІ прийме інтелігентна родина 2 або 4 панночки (учениці) на станцію. Відступити особий поїзд. Бачити інформації улітати з честию в. Володимир Жадзюк — Сокаль, дим учительського нужевого семінара. 232 1-2

КРАВАТКИ пові як також всілякі перебірки найкращіше поручає Грушків. Грошіліхих 6. перші сходи. 154 44

ПОТРІБНА на село жіночі інтелігентні середніх літ до зарплати доми, ведення кухні і домашнього господарства у старшого священника відіх. Зголошення до уряду парох. в Михалевичах п. Прокопів 210

КОНСПІЄНТ глядає заняття у владці та. Зголошення до «Ліла» під «Конспієнт». 215

ХТО знає де проживає Лесь Боззюк, абсолютний прав. родом зі Ситишині, який в 1918 р. був на італійській фронті, хай подасте вістку його шліальному товаришеви д-рові Е. Махрові, лікареви в Дубенку, п. Юс. ад Пережильш. Загородний часини просить передрукувати це оголошення. 220 2-2

ПРИМУ дві панночки на станцію. Помищення вигідне — харч здоровий. — Виспянського 34, партер на ліво. 223 24

ЕНЕРГІЧНО господарює до господарства і варення потрібно від І. ІХ. 1926. Зголошення з усявляма слати на адресу: о. Юр. Боднар — Янівці, п. Журавлю. 219

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакції не відповідає.

ЗНАНА

КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ
СТЕПАНА КЕЗИКА

перенеслась з вул. Охоронок ч. 3. на вул. Рутівського ч. 5. проти лат. катедрі, під фірму

С. КЕЗИК Ф. МАТЛАС

як найліпшими силами виконує найелегантніші мужеські одяги, також і для Всч. Духовенства.

Замовлення виконує солідно, швидко і на догідних усявлях.

Замовлення з провінції виконує якнайтоніше. 114

Існуюча від 1905 року

ВАРШАВСЬКА ЦИНКІВНЯ

(влас.: Інж. Т. РАПАЦЬКІ і З. СВЕНЦІЦЬКІ)

Варшава, вул. Бодуена 3. Почтова скринька 387.

поручає признану найліпшою з вироблюваних в Польщі залізму оцинковану бляху по конкуренційних цінах.

Кожну замовлену кількість бляхи можемо вислати просто з фабрики відвратною поштою.

На домагання висилаємо оферти та кошториси.

228 1-1

Понад 15.000 домів в Польщі покрито бляхою
Варшавської Цинківні.

ського в'язу на перепоні. З фальшиваним племінити і його вислі-
дів він необов'язаний. Зрештою,
нехай родичі українських дітей вно-
сять протести проти безправної
переїзди двох тисяч українських
шкіл на польські, а він по мож-
сти буде їх полагоджувати. А ті
протести мають вносити через ті
самі чинники, філії, організації на-
родових як і з грубокопательми
українського шкільництва.

Не хотіли ми нікому закладати
або волі, не хотіли говорити про
згаданий проф. Суйковський «вер-
шок шпигу», одначе ясно, що
спрямування справи на затуїтій бю-
рократичні шляхи має на меті її
погребати і в лагідною, ніби то
встрічною усмішкою вдержати
таку що в шкільництві на україн-
ських землях.

Очевидно, ця широкосердечна ігно-
ранція та «законність», якими за-
слонюється новий міністр освіти,
не є для нас вистарчаючими. Що
торкається тав. шкільного плебі-
ситу і його ходу, то про це він
може довідатися в українській пре-
си, яка хіба є у варшавських міні-
стерствах, далі з численних інтер-
в'ю українських послів в соїмі,
з якіми може поінформуватися у
лідера невеличкої правительствен-
ної партії пос. Тутуга, який тоді
так само безрадно розводив руками,
як тепер він. Суйковський. Але пос.
Тутуга, як віцепрем'єр, заслонювався
тоді своєю безсилістю перед Ст.
Габським і його реакційними то-
варишами. А проф. Суйковський, міні-
стр пореволюційного уряду, за-
слонюється законами проф. Ст.
Габського і справу першорядної
ваги, переважну життєву справу, яку
слід негайно розв'язати, справу
основного чинника умової культури
спрямовує на шлях бюрократичного
балагану. Це тим більше дивно, що
навіть сам Ст. Габський не вияв-
ляв такої ніжності до свого зако-
нодавства, як це робить поступо-
вель-демократ і ліберал проф. Суй-
ковський. Мин. року вся преса тру-
біла, що проф. Габський прихав-
ши до Львова, в короткій дорозі
скреслив постанову куратора, якою
він до вже переїздки на основі
свого «widzimi nie» українських
шкіл на польські додав іще пару
сотень.

Шкава, що те, що мін зробити,
не оглядаючись на інспекторську,

кураторську й свою власну «закон-
ність», не може зробити міністр по-
революційного уряду.

Колиб мін. Суйковському справді
лежало на серці добро школи —
як чинника умової культури, колиб
він руководився принципами суспіль-
ної й національної справедливості,
то він не аказував би нам терни-
стої й безглядної бюрократичної
дороги. Бажаючи направити лихо,
заподіляне українському народові,
він постарався би негайно піанати
відносини в шкільництві з авто-
стії через довірених урядовців міні-
стерства освіти і на місці, в корот-
кій дорозі, вирішити справу згідно
з бажаннями населення. Замість то-
го маємо намагання лишити все по
старому, по давньому. Ф. Ф.

На парламентарній арені.

З діяльності українських сенаторів.

1. В обороні української науки і лі-
тератури. Інтерпелія сенаторів Українсько-
го Клубу до міністра освіти в справі проф.
Федора д-ра Йосифа Пеленського.

З нечуваною руїною українського на-
родного шкільництва, середнього і вищо-
го, державного і приватного, з переїздом
кількох тисяч шкіл українських на поль-
ські школи — що на які записи історія —
вжеється перелучно «утрачання» на
двомовні заведення українських гімназій,
розпочата 1. вересня 1925 р. переїздуван-
ням професорів, м. ин. проф. д-ра Йосифа
Пеленського з І. української гімназії у
Львові до польської в Терезополі та засту-
плення його двома Поліками. Супроти
цього заарядження звернувся був д-р Пе-
ленський з прилюдним закликанням до Ака-
демії Наук в Кракові (яка видає його
книжку про Галич) і піддав критиці «най-
світліших уміа Польщі» таку руїну ста-
рих осередків української науки і культу-
ри. Львівська Кураторія взяла назад своє
зарядження, д-р Пеленський лишився у
Львові і його призначено до ІV. гімназії.
На цьому був би і кінець, якби шкільна
влада не доходила за причинами згаданого
зарядження та не списувала протоколів,
в яких д-р Пеленський, не почувачи до
ніжкої війни й покори, узяв за свій крок
мотивами особистими, національними і
чисто людськими. Після цього протоколу пе-
ренесено його негайно (1. лютого 1926) до
Ярослава і відібрано через те можливість
праці наукової, про яку тут ходило. Була
це кара за честь і етику.

Але ця кара обходить і дотикає не
тільки проф. Пеленського, що відтоді
оплачує два помешкання, вона дотикає
також і весь загальний ту ширину науки, яка
жде на його дальшу працю. Є у нього на
варті у Львові кілька збірок матеріялів
про стародавні пам'ятки Галича, про доре-
в'яне мистецтво одинокі в Європі, яке вже
пожерла війна, що очевидно годі обро-
бити в рамках основної студії денсуба
поза Львовом. Як знайний учений і пись-

менник габітувався у Кракові, був кон-
серватором історичних пам'яток Східної
Галичини, описав професором українського
держ. університету в Києві та Кам'янці, а
що служив тепер в Галичці, як багато
інших українських вчених, то вона не так,
як інші, задовольняє з заснуванням україн-
ського університету. Чейже таким людям
належаться перше місце в столиці краю,
коли тимчасом тут і дають і кілька
середньошкільних заведень у Львові і п'ять-
соті послів, нема місця для д-ра Пелен-
ського. Ного пускають в полонірку, штов-
пають на провізцію на моральну затрату. Є це
жраз ті ганебні обставини, що характери-
зують доволі ясно наші національні відно-
сини, бо демократичний польський уряд і всю
польську культуру.

Чи відомо Вам, пане міністре про ті не-
гідні переслідування? Ми домагаємося не-
гайного відкликання проф. Пеленського до
Львова та забезпечення його там перед
дальшими несподіванками.

Інтерпелія.

2. Проти переслідування українських
культурно-освітніх установ. Інтерпелія
М. Черкавського і тов. з Українського
Клубу до міністра внутр. справ у справі:
1) безправного примусу до виконувати
своїх функцій читальні «Просвіта» в Че-
жкові, львівського повіту; 2) в справі
безправного розв'язання комітету будови
пам'ятника погнібленим у савітній війні героєм
у Чижкові, львівського повіту; 3) в справі
негідного постанування команданта
станції Грива в Галич, львівського повіту.
Староста львівський розв'язав читаль-
ницю «Просвіта» в Чижкові за те, що
на загальних зборах читальні дня 27. XII.
1925 рішено вибудувати пам'ятник погніб-
леним на савітній війні. На думку старости
ця постанова викладати поза обсяг ділянки
читальні. Інтерпелія домагаються скасу-
вання того безправного розпорядку ста-
рости, бо це не відповідає правді, щоби
на загальних зборах 27. XII. 1925 р. за-
сновано комітет будови пам'ятника. Такий
комітет постав, але не на зборах і дале-
го пізніше. Збори ті мали характер то-
вариських сходів і відбулися в домі читаль-
ни.

Староста розв'язав також комітет і скон-
фігував назву проєкту моделі на пам'ят-
ник. Та цей розпорядок теж протизакон-
ний, бо в Галичині на заснування коміте-
ту для будови пам'ятника не треба ніякого
дозволу влади. Інтерпелія домагаються
скасування і того розпорядку та потім
визначення до відповідальності команданта
поліційної станції за переслідування украї-
нського населення в зв'язку з двома по-
вищими рішеннями старости.

3. Проти деніцтва «ледаґа». Інтерпелія
сен. М. Черкавського і тов. з
Українського Клубу до міністра освіти
в справі негідного постанування учителя на-
родної школи в Горині, кременецького
повіту, Михайла Комарницького. Цей учи-
тель, замісць сповнити свої обов'язки
в школі, займається фальшивими деніц-
ціями на людей, що йому з різних при-
чин не подобаються, і крім того позво-
диться брутально і не полюдськи з їхніми
дітьми шкільного віку. Інтерпелія дома-
гаються усунення учителя Комарницького
зі становища управителя школи в Горині.

З останньої промови Дзержинського.

(Додаток.)

Товариші, коли запитують «хто його?»
коли запитують «чій коштом?» не
потрібно нам людини, нехай з цього
Кам'янка: Щоб Дзержинський не втра-
чав 45 мільонів заробітків, зареко-
нав Дзержинський: На те, щоб Дзержинський
не втрачав 45 мільонів заробітків, зареко-
нав. Так. Так. Кам'янка: На 4 роки
дзержинський, а в лишні кілька місяців
жизні: А ви будете 41 роки і 11 д-
ного (сміх). Во він політик-математик, а не
працівник і він дуже добре знає, а не
політик мій син.

Я не знав про себе, тов. Кам'янка, ко-
ли, (голоси з міської прохідної). І то-
му я тут мене любите, бо ви мене любите.
Я ніколи не бувало нещастя. Коли я бу-
чу, що у нас нещастя, я силю кидатися
на них. Мені сіяному тяжко знаходити
Тому я прошу вас допомогти мені, і
глибоко переконалим, що колиб Дзержин-
ський був у тому самому комітеті, що
в мене, ми далеко швидше пошукали б
справу знищення розділених для та-
літських апаратів.

Ось Політбюро знає, переконалим, на-
малюю створено для оборони села.
Як же для оборони села? А хто про-
дирекцію знищення шин? Хто про-
дирекцію — не треба шин підпалювати? Ін-
терпелія: ВРНГ, слід сказати, що вона
діл перекладає і на своїх лавках знає
дирекцію знищення шин. На честь її
на сказати, вона внесла цю дирекцію,
на честь тов. Пятакова, що ми не пер-
шодержав нам переводити в життя на
ректину.

Коли говорять про негромадянство,
слід сказати, чий коштом воно ста-
лося. Тов. Кам'янка наводять цифри: по-
ділу товаришів між містами та селом —
те забув він про одне: село було ліквідо-
вано, там було в значній мірі натуральне го-
сподарство, а тепер, товариство його по-
стає щодня, і тому спеціалізується робота,
техніка культури ростуть і роз-
в'язується все більше зростає і товариство міста з
селом. Тому я скажу: країну треба
стріляти, а цього не буди, інакше
не достатньо в цьому разі. Обсяг
продукції сільськогосподарства Чому?
Тому, що нам потрібно дістати з села
розвинути — нам потрібний хліб, ми по-
трібаємо шкура, картоплю, овочі, ми по-
трібаємо сировину. Не можна індустрі-
зуватися, з остраком говоримо про
зброю села. Я запитаю, що значить
обсяг села різними до того розвитку
що має наша промисловість, у зв'язку
до задоволення потреб робітників. Усе
фонд заробітної плати в земній дер-
жавній промисловості, тобто фонд, що
випускає всіх робітників, а лише 1,400
осіб, в жовтні 1924 року, з 1-го жовтня
1926 р. — 1,904,000 осіб, а з 1-го жовтня
1924 р. до жовтня 1926 р. з 50,000 до
104,000 осіб, тобто майже вдвічі —
як тут можна порівняти місто до села?
Я просто не знаю як назвати такі
сп-

д-р ЯРОСЛАВ ОЛЕСНИЦЬКИЙ.

Болюча справа.

Конгрес, International Law Asso-
ciation" і справа прав мен-
шостей.

Відень, 10. серпня 1926.

Дня 5. серпня почався тут кон-
грес International Law Association,
себ-то Товариства для планення
міжнародного права, який тривати-
ме до 12. серпня ц. р. Засноване
ще в році 1873 в Лондоні за
починком американських та англій-
ських юристів, розвинуло це то-
вариство велику діяльність в області
міжнародного права, дало почин
до введення в життя різних зако-
нів з приватного міжнар. права,
випрацювало багато проєктів а об-
сягу публічного міжнар. права і
заявлялося його кодифікацію; сло-
вом товариство грає визначну ро-
лю в загальному розвитку міжна-
родного права. Його головою є
льоро Філімор, визначний англій-
ський юрист і подітик. Філія то-
вариства позасиовувано в усіх майже
культурних державах світа. Будучи
від часу мого побуту в Лондоні
членом головного Товариства, беру
участь у сьогорічній віденській
конгресі, що числить около 500
учасників. Програма конгресу, як
кожного року, дуже багата, об-
іймаюча різноманітні теми між-
народ. приватного права, а саме
конкурсового, вексельного, охорони
приватної власності; далі право
повітряної плавби, соціального за-
безпечення і т. н. З публічного
міжнародного права сьогорічний
конгрес займається проєктом ство-

рення постійного міжнародного
карного трибуналу для судження
міжнародних провин; правом не-
втральності, кодифікацією міжна-
родного права а вкінці справою
міжнародної охорони
прав меншостей. Визначну
участь у працях конгресу, які від-
буваються в секціях, беруть крім
англійців німецькі вчені, з яких де-
які, як нпр. президент державного
суду (Reichsgericht-y) в Липську,
д-р Сімонс, маючи провід на-
рад, визначається не тільки знаме-
нитим та повним такту способом їх
ведення, але також і знаменитим
знанням мов, бо веде їх одночасно
майже та з повною свободою і лег-
кістю на мовах: англійській, німець-
кій і французькій. Для характерис-
тики зміни відносин Англії до
Німців згадаю про такий інцидент.
Один визначний англійський юрист,
член палати лордів, промовляючи
в справі створення карного трибу-
налу, зазначив, що після війни по-
вторилися різні брехливі наклепи,
про давних ворогів, яким одначе
Англії не вірять, а звертаючись
з поклоном в сторону д-ра Сімон-
са сказав: «Ми знаємо, що є ще
судді в Берліні та Липську».

З окрема хочу згадати обширні-
ше про найцікавіше для нас пита-
ння, порушене на конгресі, а саме
про справу охорони прав мен-
шостей.

Як відомо, після закінчення сві-
тової війни, заключено цілу низку
договір з різними державами, яки-
ми забезпечено національним мен-
шостям тих держав певні означені
права, а радше їх мінімум, та од-
ночасно поставлено їх виконання
під гарантію Ліги Націй. Рада Ліги
Націй офіція видала від себе, як

також з доручення Ліги окремі по-
станови і правила в справах, що
торкаються прав меншостей, а зо-
крема в справі постанування щодо
охорони тих прав. Докладно писав
я про це в моїй розвідці «Права
меншостей», виданій в р. 1923. Тут
згадаю коротко, в який спосіб від-
бувається тепер постанування в цих
справах перед Лігою Націй. Коли
Секретаріат Ліги одержить жалобу
в справі прав меншостей, то роз-
сліджує її спершу сам; чи має вона
приписані, потрібні вимоги (фор-
мальні). Коли так, то уділяється їй
заінтересованій державі. Коли ця
держава піднесе заміти щодо самих
формальних вимог жалоби, то ге-
неральний секретар Ліги Народів
предкладає справу президентові
Ради, який іменує ще двох членів
Ради для розгляду справи, себ-то
тав. «Комітет Трьох». Коли жа-
лоба має потрібні формальні ви-
моги, то інтересована держава по-
винна в речинні трьох тижнів по-
відомити Секретаріат, чи хоче дати
своє висношення щодо неї, чи ні.
Коли так, то має це висношення
предложити в речинні двох місяців;
цей речинець може бути на домаган-
ня даної держави ще і продовже-
ний президентом Ради. Жалобу і
висношення слід доручити усім чле-
нам Ради Ліги. Описав «Комітет
Трьох» розглядає справу і коли
уважає це закінченим, предкладає її
Раді, яка знову її розглядає та ви-
дає заарядження, які вважає відпо-
відними. Рішення «Комітету Трьох»
не виключає права кожного члена
Ради предложити від себе дотичне
подання до вирішення Раді. Коли
справу предложено Раді чи то че-
рез «Комітет Трьох», чи через по-
одиноких членів Ради, то кожна

рішниця в погляді як щодо фак-
тичної, так і правної kwestії, що
торкається прав меншостей, забез-
печених договорами між інте-
ресованою державою і якийнебудь
членом Ради, має бути уважна
спірним питанням по думці арт. 14
постанов Ліги Націй та на бажання
одного члена Ради має бути пред-
ложена до вирішення Міжнарод-
ному Трибуналові Справедливості
в Газі. Це вирішення є остаточною
і безапелляційною. Ціла ця процедура
є — очевидно — дуже складна
і тяжка. В практичній долі ко-
жної жалоби залежить виключно від
цього, чи яка держава, заступлена
в Раді Ліги, заступиться за неї та
чи зажадає, щоби справу передати
Міжнародному Трибуналові. Дотепер
така інтервенція була дуже
рідкою, тому, що чужі держави, як
є членами Ради, не мають ні інте-
ресу, ні охоти вмішуватися в справи
чужих держав (а не раз навіть з
ними заприязнених) з їх власними
горожанами. Тому члени Ради, ба-
жаючи з політичних мотивів уник-
нути всякого конфлікту між член-
ми Ліги Націй, з правилами обме-
жують свою інтервенцію тільки на
найбільше до уділення приятель-
ських рад або аказівок. З огляду
на таку процедуру, на велике число
внесених жалоб, тільки кілька мали
якийнебудь успіх, а Міжнародний
Трибунал в Газі тільки двократно
був питаний про опінію в справі
меншостей і то оба рази в справі
Польщі; а саме раз в справі ви-
селення бавських німецьких коло-
ністів, а другий, в справі охоро-
ни Німців в Польщі. В обох на-
падах Трибунал вирішив на не-
ристь Польщі.